

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 269/07-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. J. Š., B., zastúpeného advokátom JUDr. Mgr. A. Ch., Š., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 84/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 84/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 84/99 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. Š. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť Ing. J. Š. trovy konania v sume 7 492 Sk (slovom sedemtisícštyristodeväťdesiatdva slovenských korún) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Mgr. A. Ch., Š.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 269/07-13 z 11. októbra 2007 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. Š. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 84/99.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 11. marca 1999 doručil okresnému súdu návrh *„na opravný prostriedok proti svojvoľnému rozhodnutiu úradu Slovenskej komory architektov (SKA) o vyčiarknutí z registra architektov...“* Na základe výzvy okresného súdu do 29. júna 1999 doplnil svoje podanie a 27. júla 1999 prevzal výzvu na zaplatenie súdneho poplatku v sume 1 000 Sk. V tejto súvislosti dodal, že súdny poplatok zaplatil 30. júla 1999. Následne okresný súd nevykonal žiaden procesný úkon. Dňa 25. októbra 1999 sťažovateľ rozšíril svoj návrh o náhradu ušlej mzdy. Podľa vyjadrenia sťažovateľa okresný súd ho až 19. marca 2001 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za rozšírený návrh. Medzitým 22. augusta 2000 oznámil okresnému súdu konkrétne skutočnosti, na základe ktorých žiadal, aby konanie v časti o opravnom prostriedku bolo zastavené. Dňa 2. apríla 2001 sťažovateľ požiadal okresný súd o oslobodenie od súdneho poplatku za rozšírený návrh, na základe čoho ho okresný súd od tohto poplatku čiastočne oslobodil, pričom podľa vyjadrenia

sťažovateľa boli v nasledujúcom období vykonané viaceré úkony spojené s poplatkovou povinnosťou. Sťažovateľ ďalej uviedol, že 8. decembra 2004 doručil okresnému súdu návrh na zmenu petitu. Na základe toho ho okresný súd uznesením zo 16. augusta 2005 doručeným 7. novembra 2005 vyzval na odstránenie nedostatkov podania. Na výzvu reagoval podaním zo 16. novembra 2005 a 15. januára 2007 okresný súd pripustil zmenu petitu návrhu. Podľa vyjadrenia sťažovateľa toto uznesenie mu bolo doručené 26. apríla 2007.

Podľa sťažovateľa súdne konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 15 C 84/99 prebieha od roku 1999 a v jeho postupe vidí porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia voči okresnému súdu v sume 200 000 Sk odôvodnil tým, že vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, čo u neho vyvoláva stav právnej neistoty.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr. 2277/2007 z 12. novembra 2007 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla:

«Dňa 11. 03. 1999 bolo tunajšiemu súdu doručené podanie navrhovateľa Ing. J. Š. označené ako Opravný prostriedok proti rozhodnutiu Slovenskej komory architektov zo dňa 08. 02. 1999 o vyčiarknutí z registra architektov. Vec bola zapísaná pod sp. zn. 15 Nc 1/1999. Súd výzvou zo dňa 12. 04. 1999 vyzval navrhovateľa na odstránenie väd podania. Výzva bola doručená navrhovateľovi dňa 21. 04. 1999. Navrhovateľ doručil súdu dňa 16. 04. 1999 opravený návrh. Tunajší súd navrhovateľa opäť vyzval výzvou zo dňa 14. 06. 1999 na opravu návrhu v lehote 15 dní odo dňa doručenia výzvy. Výzva mu bola doručená dňa 23. 06. 1999. Zákonný sudca vydal dňa 21. 07. 1999 pokyn na prevedenie veci do registra „C“ a navrhovateľa vyzval na zaplatenie súdneho poplatku v lehote 8 dní. Výzva bola doručená navrhovateľovi dňa 27. 07. 1999. Navrhovateľ zaplatil súdny poplatok dňa 30. 07. 1999. Súd doručil odporcovi dňa 27. 10. 1999 návrh navrhovateľa. Navrhovateľ doručil súdu dňa 25. 10. 1999 opravený návrh, ktorý bol dňa 08. 11. 1999 doručený odporcovi prostredníctvom tunajšieho súdu. Odporca doručil súdu dňa 16. 11. 1999 a dňa 19. 11. 1999 svoje vyjadrenie k podaniam navrhovateľa. Navrhovateľ doručil dňa 23. 08. 2000 svoje podanie, ktorým žiadal zastaviť konanie v časti a v časti opravil svoj návrh. Súd výzvou zo dňa 19. 02. 2001 vyzval navrhovateľa na doplatenie súdneho poplatku

v lehote 8 dní. Táto bola navrhovateľovi doručená dňa 26. 03. 2001. Navrhovateľ doručil súdu dňa 02. 04. 2001 žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 15 C 84/99-24 zo dňa 07. 03. 2002 priznal navrhovateľovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v časti 2/3. Uznesenie bolo navrhovateľovi doručené dňa 04. 04. 2002. Dňa 13. 02. 2002 navrhovateľ oznámil súdu nové trvalé bydlisko a dňa 19. 04. 2002 doručil odvolanie voči uzneseniu č. k. 15 C 84/99-24 zo dňa 07. 03. 2002. Spis bol dňa 13. 05. 2002 predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie. Odvolací súd vrátil tunajšiemu súdu spis bez vydania meritórneho rozhodnutia dňa 27. 01. 2003. Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 15 C 84/1999-31 zo dňa 22. 07. 2003 rozhodol o zaplatení súdneho poplatku v časti 1/3. Rozhodnutie bolo doručené navrhovateľovi dňa 06. 08. 2003. Výzvou zo dňa 18. 11. 2003 súd vyzval navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku v časti 1/3. Navrhovateľ doručil dňa 18. 11. 2003 žiadosť o odklad úhrady poplatku. Výzvou zo dňa 12. 01. 2004 súd vyzval opätovne navrhovateľa na zaplatenie súdneho poplatku v časti 1/3. Dňa 02. 02. 2004 navrhovateľ oznámil, že podal odvolanie voči výzve súdu na zaplatenie súdneho poplatku priamo odvolaciemu súdu. Toto podanie bolo súdu postúpené dňa 05. 02. 2004 prostredníctvom KS v Bratislave. Uznesením č. k. 15 C 84/1999-41 zo dňa 11. 02. 2004 súd konanie zastavil. Dňa 16. 03. 2004 bolo súdu doručené odvolanie právneho zástupcu navrhovateľa voči rozhodnutiu súdu, ktorým zastavil konanie. Spis bol dňa 23. 03. 2004 predložený KS v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní. Odvolací súd vrátil spis bez rozhodnutia tunajšiemu súdu na ďalšie konanie dňa 06. 05. 2004. Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 15 C 84/99-49 zo dňa 27. 05. 2004 rozhodol o zastavení konania. Toto bolo doručené právnenému zástupcovi navrhovateľa dňa 15. 06. 2004. Navrhovateľ zaplatil súdny poplatok dňa 21. 06. 2004. Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 15 C 84/99-57 zo dňa 07. 10. 2004 zrušil rozhodnutie, ktorým zastavil konanie. Navrhovateľovi bolo doručené dňa 25. 10. 2004. Navrhovateľ doručil súdu dňa 08. 12. 2004 opravu návrhu. Okresný súd Bratislava I uznesením č. k. 15 C 84/99-61 zo dňa 16. 08. 2005 vyzval navrhovateľa na odstránenie väd podania zo dňa 08. 12. 2004 v lehote 15 dní. Navrhovateľ uznesenie prevzal dňa 07. 11. 2005 a dňa 16. 11. 2005 doručil opravené podanie. Uznesením č. k. 15 C 84/99-65 z 15. 01. 2007 tunajší súd pripustil zmenu návrhu. Uznesenie bolo doručené navrhovateľovi dňa 26. 04. 2007 a odporcovi dňa 25. 04. 2007.

S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní od podania návrhu na začatie konania k dnešnému dňu musím konštatovať, že celé predmetné konanie je poznačené prietiahmi, ktoré boli spôsobené neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Prietahy v konaní zavinené účastníkmi konania som nezistila.

V prípade, že ÚS SR dospeje, že bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, aby bolo vzaté do úvahy, že zákonná sudkyňa subjektívnym konaním nezavinila vznik prietahov v konaní. S poukazom na uvedené objektívne dôvody, za ktorých došlo k prietahu v konaní prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby uvedené skutočnosti pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy a nepriznal mu finančné zadosťučinenie v plnej výške.»

Predsedička okresného súdu v podaní z 12. novembra 2007 a právny zástupca sťažovateľa v podaní z 29. novembra 2007 uviedli, že netrvajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 C 84/99 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 15 C 84/99 je zrušenie rozhodnutia Slovenskej komory architektov o vyčiarknutí z registra architektov, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a vec z právneho a skutkového hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosť. Pri hodnotení jeho správania ako účastníka súdneho konania dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ neprispel k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu. Ústavný sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Ústavný súd zistil, že v tomto súdnom konaní došlo k nečinnosti okresného súdu v obdobiach od 8. novembra 1999, keď okresný súd vyzval odporcu na vyjadrenie k opravenému návrhu, do 19. februára 2001, keď okresný súd vyzval sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku (nečinnosť v trvaní 15 mesiacov), ďalej od 2. apríla 2001, keď sťažovateľ požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, do 7. marca 2002, keď okresný súd uznesením č. k. 15 C 84/99-24 priznal navrhovateľovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov v časti 2/3 (nečinnosť v trvaní 11 mesiacov), ďalej od 27. januára 2003, keď odvolací súd vrátil spis okresnému súdu, do 22. júla 2003, keď okresný súd rozhodol uznesením o zaplatení súdneho poplatku v časti 1/3 (nečinnosť v trvaní 6 mesiacov), ďalej od 7. októbra 2004, keď okresný súd zrušil rozhodnutie o zastavení konania, do 16. augusta 2005, keď okresný súd vyzval sťažovateľa

na odstránenie nedostatkov podania (nečinnosť v trvaní 10 mesiacov), ďalej od 16. augusta 2005, keď okresný súd vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov podania, do 15. januára 2007, keď okresný súd uznesením pripustil zmenu návrhu (nečinnosť v trvaní 17 mesiacov). Celková nečinnosť okresného súdu je v trvaní 4 rokov a 11 mesiacov.

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na skutočnosť, že konanie začalo ešte v roku 1999, konštatuje, že celková dĺžka konania – takmer 8 rokov (z toho na okresnom súde takmer 6 a pol roka) nemôže byť považovaná za zodpovedajúcu požiadavke konania bez zbytočných prieťahov, ako to vyžaduje čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedené okolnosti sú dostatočné na to, aby oprávniili ústavný súd k záveru, že právna vec sťažovateľa nebola prerokovaná bez zbytočných prieťahov a že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 84/99 bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

Dňa 11. decembra 2007 ústavný súd spis sp. zn. 15 C 84/99 vrátil okresnému súdu z dôvodu, že na 17. január 2008 bolo týmto súdom zvolané pojednávanie vo veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. 15 C 84/99 konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk poukazujúc najmä na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok súdneho konania o zrušenie rozhodnutia o vyčiarknutí z registra architektov, ktoré nie je právoplatne skončené ani po 8 rokoch. U sťažovateľa oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume 80 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľovi, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľa (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa si podaním z 29. novembra 2007 uplatnil trovy konania v sume 7 492 Sk, ktoré bližšie špecifikoval. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822 Sk. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 7 492 Sk z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 2 970 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Ďalej ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal právnenému zástupcovi sťažovateľa

dvakrát náhradu režijného paušálu po 178 Sk. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty, bola takto vypočítaná suma zvýšená o 19 % DPH. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právneho zástupcovi sťažovateľa (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2007